

PŘEDSEDOVÉ ORGANIZACÍ SLOVENSKÝCH CHEMIKŮ DO KONCE 20. STOLETÍ

PAVEL DRAŠAR^a a VIKTOR MILATA^b

^a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická 5, 166 28 Praha 6, Česká republika, ^b Slovenská technická univerzita v Bratislavě, Radlinského 9, 812 37 Bratislava, Slovensko
drasarp@vscht.cz, viktor.milata@stuba.sk

Došlo 25.8.23, přijato 19.9.23.

Článek uvádí předsedy spolků slovenských chemiků od roku 1929 do konce 20. století.

Klíčová slova: předseda organizace slovenských chemiků, Bohuslav Nejedlý, Jan Buchtala, František Valentin, Samuel Stankoviansky, Juraj Gašperik, Štefan Barica, Jozef Tomko, Štefan Toma, Eberhard Borsig, Dušan Berek, Marta Sališová

Pokračujeme v novodobém dokumentování funkcí chemických společností v českých a slovenských zemích, zveřejňovaném v Chemických listech^{1–8}.

Organizovaná spolková činnost chemiků na Slovensku začala krystalizovat na počátku roku 1927. Základ vytvořila skupina organizovaná Stanislavem Kopalem⁹, přednostou Státního výzkumného ústavu vinařského v Bratislavě, kterého členy byli najmě Jan Pitra, vládní rada a ředitel státních výzkumných ústavů zemědělských¹⁰ (který působil v Bratislavě od roku 1920 až do ledna 1929, zřejmě proto jej Hanč udává jako prvního slovenského předsedu⁹), Ladislav Cícvárek, profesor obchodní akademie v Bratislavě, Jan Buchtala, přednosta Ústavu pre lekársku chémiu LF UK.

Založení slovenské „odbočky“ navrhl na sjezdu v září 1929 Jan Šatava (bývalý předseda ČSCH a předseda pražské pobočky ČSCH). Ustavující schůze „Čsl. společnosti chemické, odbočky v Bratislavě“ se konala v přednáškové síni Poľnohospodárskeho múzea v Bratislavě dne 30. listopadu 1929, za účasti 30 „interessantov“, pod předsednictvím Bohuslava Nejedlého¹¹. Tento okamžik považuje Slovenská chemická spoločnosť za svůj organizační počátek.

Když během druhé světové války došlo k izolaci Slovenska od Čech a Moravy, tehdejší profesor průmyslové školy chemické Eugen Beseda kolem sebe soustředil několik nadšených vědců a inženýrů a vytvořil v Banské Štiavnici Spolok chemikov Slovákov. Na svém zakládajícím setkání, které se konalo 12. května 1940 v Banské Štiavnici, byl zřízen výbor Spolku. Po roce 1946 došlo k opětovnému navázání vztahů a rozvoji spolupráce s Československou chemickou společností. V roce 1950 se uskutečnilo sloučení obou spolků na sjezdu, což také zahrnovalo změnu názvu Spolku chemikov Slovákov na „Spolok chemikov na Slovensku, skupina Československej spoločnosti chemickej pre Slovensko“. Další významnou změnou ve společnosti bylo roku 1953 její přidružení k nově vytvořené Slovenské akademii věd. Přestože byla společnost

začleněna do SAV, zůstala organickou jednotkou Československé chemické společnosti.

V roce 1956 na zakládajícím sjezdu Československé společnosti chemické při ČSAV oficiálně zanikl Spolok chemikov Slovákov a jeho nástupcem se stala Slovenská skupina ČSCH při ČSAV¹², později Slovenská chemická spoločnosť pri SAV.

Osnovu pro seznam předsedů slovenských chemických organizací a fotografií poskytl přehled Procházkův¹³.

BOHUSLAV NEJEDLÝ

Prvým předsedou „krajinskej odbočky Československej spoločnosti chemickej v Bratislave“ v letech 1929–1935 (cit.¹⁴).

Narodil se 11. 3. 1872 v Litomyšli č. 102 do rodiny učitele a hudebníka Romana Nejedlého a Kateřiny Karolíny Barbory, rozené Bubákové¹⁵. Za manželku měl Annu Boženu, rozenou Bucharovou, a s ní měl tři děti – Karla, který zemřel po narození¹⁶, Vladimíra (JUDr.) a Libuši. Jeho bratr byl neslavně známý ministr školství Zdeněk Nejedlý¹⁷.

Studoval na gymnáziu v Litomyšli (1883–1888), technické vzdělání ukončil v roce 1894 jako Ing. chemie. V roce 1894 nastoupil jako chemik do cukrovaru v Zákolanech. Roku 1900 byl jmenován technicko-finančním adjunktem a 1910 technickým adjunktem finanční kontroly Praha, roku 1913 inspektorem technické finanční kontroly v Sarajevě, v letech 1919–1920 pracoval jako náčelník technického oddělení finančního ministerstva v Bělehradě.

Roku 1919 podal žádost o přijetí do služeb ministerstva financí čsl. vlády, na což byl informován, že může být přijat na Slovensko na Generálne finančné riaditeľstvo v Bratislavě, v té době dal přednost Praze. Začátkem 20. let se odstěhoval do Mnichova Hradiště a koncem 20. let pak do Bratislavy a konečně roku 1939 se přestěhoval s rodinou z Bratislavy zpět do Mnichova Hradiště¹⁸.

Jako vládní rada generálního finančního říditelství v Bratislavě se zabýval mimo jiné problémy denaturace (viz např.¹⁹). Roku 1935 byl vyznamenán čestným členstvím ČSCH.

Zemřel 14. 3. 1944 v Mnichově Hradišti, kde je též spolu s rodiči pochován.

JAN BUCHTALA

Na VII. řádné valné schůzi Odbočky ČSCH v Bratislavě dne 15. 2. 1936 byl zvolen předsedou odbočky²⁰ (předsedou byl do roku 1938), místopředsedou v letech 1930–1935. Byl jedním z redaktorů časopisu Chemické listy pro vědu a průmysl a členem Ústředního výboru ČSCH. Byl jedním z iniciátorů ustavení „krajinskej odbočky Československej spoločnosti chemickej“ v Bratislavě²¹.

Johann Franz Buchtala se narodil 2. 12. 1882 v Olo-mouci do rodiny arcibiskupského úředníka Antona Buchtaly a Genovefy, rozené Weber²². S manželkou Marií Rosmann měl čtyři děti – Viktora, (Prof. Dr. Med.), Grétu, Herberta a Hansi.

Absolvent lékařské (rentgenologie) a filozofické fakulty Univerzity ve Štýrském Hradci (Graz, Dr. Med. 1903), tam též habilitovaný v oboru lékařské chemie jako soukromý docent (1913)²³, kde delší dobu zastupoval prof. G. Hofmanna. Roku 1914 přešel na Ústav pro soudní lékařství. Za první světové války působil jako chirurg v zázemí i na italské frontě. Po vojně si z řady nabídek vybral Výzkumný ústav potravinářský v Praze, kde byl roku 1920 jmenován inspektorem. V roce 1921 se na doporučení profesora Formánka přihlásil na vypsání místo přednosty Ústavu pro lékařskou chemii nově vzniklé Lékařské fakulty UK v Bratislavě. Současně požádal o přenesení své „*venia docendi*“ na tuto univerzitu.

Řádný profesor a první přednosta Ústavu pro lékařskou chemii LF UK 1922–1939, děkan Lékařské fakulty UK v Bratislavě (1931–1932). Věnoval se problematice soudní chemie, toxikologie a mikroanalýze organických látek (spolu s nositelem Nobelovy ceny F. Preglem). Na analýzu pohonných látek, báňských plynů a testování jejich explozivního výkonu sestrojil originální přístroj mikrodynamograf. Kromě toho působil v redakci Bratislavských lékařských listů v letech 1923–1924, byl členem Súdnej lekárskej rady v Bratislavě, stálý soudní znalec, proděkan a děkan Lékařské fakulty UK v Bratislavě.

Po odchodu z LF UK v Bratislavě roku 1939 působil na Lékařské fakultě Masarykovy university v Brně. Po dobu Protektorátu, kdy byly zavřeny české vysoké školy, se rozhodl vrátit do Bratislavy, kde působil jako školní lékař. V roce 1948 požádal vedení LF UK o reaktivizaci, ale jeho žádost byla zamítnuta²⁴.

Zemřel 10. 2. 1967 v Komorně, pochován je v Albrechticích²⁵.

FRANTIŠEK VALENTIN

František Valentin²⁷ byl předsedou odbočky v letech 1939 až 1940. Hanč jej ve svém přehledu⁹ neuvádí.

František Valentin se narodil 5. února 1892 v Hlohovci rodičům Ludovítovi Valentinovi a Alojzii, rozené Nežatické, kteří měli ještě dvě dcery, Elenu a Margitu. Otec byl původně knihařem a později vychovatelem vězňů, matka byla v domácnosti. Mladý František vychodil lidovou a měšťanskou školu v Hlohovci. Učitelé upozornili rodiče na jeho mimořádné schopnosti a vědomosti.

Protože peněz v rodině nebylo nazbyt, až do čtvrté třídy měšťanské školy pokračoval ve studiu na klasickém gymnáziu v Trnavě. Později se přestěhoval na gymnázium v Banské Bystrici, kde promoval v roce 1911 s vyznamenáním. Na žádost své matky se F. Valentin rozhodl studovat teologii na Vídeňské univerzitě. Po ukončení studia byl v roce 1915 vysvěcen římskokatolickým knězem. V období 1915–1920 krátce působil jako kněz a kaplan v Banské Bystrici. V roce 1920, po propuštění ze stavu duchovenstva, byl zapsán jako řádný posluchač ČVUT v Praze, obor chemický. Univerzitní studia dokončil roku 1925. Po ukončení studia Ing. Valentin zůstal pracovat (1925–1935) na ČVUT jako asistent u mezinárodně uznávaného chemika profesora Emila Votočka, který orientoval nadaného a vědychtivého absolventa do svého výzkumu syntézy, studia struktury a vlastností sacharidů. Na základě výsledků práce o enantiomeru rhamnosy posouzeném ve Francouzské akademii získal v roce 1927 titul doktor technických věd. V roce 1934 se Dr. Ing. F. Valentin na základě obhájení habilitační práce „O novej anhydrolaktóze“ stal docentem ČVUT.

V letech 1935–1939 absolvoval pobyt na Institut de Biologie Physico-Chimique v Paříži.

Představitelé autonomní slovenské vlády mu koncem roku 1938 nabídli profesuru na nově zřízené Vysoké škole technické²⁶. Na základě jeho žádosti byl z VŠCHTI v Praze k 1. dubnu 1939 uvolněn a jeho místo profesor Votoček obsadil budoucím akademikem Otto Wichterlem.

Prof. Valentin jako člen profesorského sboru SVŠT kritizoval zvaní německých profesorů na Slovensko jako náhradu za všeobecný nedostatek vysokoškolských peda-

gogů. Tato nedůvěra souvisela s tím, že účinkování německých pedagogů chápal jako německý tlak na slovenskou kulturu²⁷.

Byl děkanem PriF UK (1940–1942), prorektorem a rektorem UK a SVŠT (1941–1944). Věnoval se studiu sacharidů a vitamínu C. Byl profesorem lékařské chemie a přednosta Ústavu pre lekársku chémiu (1939–1945), profesorem organické chemie PriF UK a CHTF SVŠT 1940–1945, zakladatelem a prvním předsedou Slovenskej akadémie vied a umení, člen redakční rady Chemického obzoru, Technického obzoru slovenského, Bratislavských lékařských listov a Chemických zvestí a dalších časopisů. Byl nositelem bulharského Řádu s hvězdou za občanské zásluhy II. stupně a slovenského Kříže za zásluhy v obraně státu.

Profesor Valentin zemřel 27. ledna 1966 v Bratislavě ve věku 74 let²⁸.

SAMUEL STANKOVIANSKY

Samuel Stankoviansky, první starosta (předseda) Spolku chemiků Slovákov (1940–1945). Jeho zásluhou tato společnost vykonávala svoji odbornou činnost i v období války.

Narodil se 21. listopadu roku 1907 v Kráľovciach-Krnišove pri Krupine. Jeho otec byl kovář Samuël Stankoviansky z Ladzan pri Krupine a matka Zsuzsanna Porázsan.

Vystudoval Vyššiu priemyselnú školu chemickú v Banské Štiavnici a Fakultu chemicko-technologického inžénrství Českého vysokého učení technického v Praze²⁹.

Chemický inženýr, absolvent Chemické fakulty ČVUT v Praze (1930). Středoškolský profesor a ředitel na Priemyslovej škole chemickej v Banské Štiavnici (1934–1953), která byla později po něm pojmenována. V padesátých letech učil též na Strednej priemyselnej škole chemickej v Bratislavě.

Byl profesorem (1965) analytické chemie a první vedoucí Katedry analytické chemie PriF UK v Bratislavě (1955–1959). Na UK působil do roku 1980. Z počátku pracoval v oblasti polarografie organických analytických činidel a později rozvinul teoreticky i přístrojově metodu kapilární izotachoforézy. V roce 1960 byl vyznamenán čestným členstvím ČSCH, roku 1966 též Hanušovou medailí. Pracoval v redakci časopisu Chemické zvesti³⁰.

Kromě aktivit v chemii založil roku 1940 s učitelem řezbářství Antonem Drexlerem družstvo Umena. Družstvo mělo za cíl hmotně podporovat vytváření uměleckých a uměleckoprůmyslových hodnot.

Profesor Samuel Samo Stankoviansky zemřel v Bratislavě 6. května roku 1980.

JURAJ GAŠPERÍK

Předseda Spolku chemiků Slovákov (1945–1950) a předseda Slovenskej chemickej spoločnosti (1950–1954). V roce 1940 spolu s Eugenom Besedom a prof. Samom Stankovianskym pomáhal založit Spolok chemiků Slovákov.

Narodil se 6. února 1906 v rodině JUDr. Jána Gašperíka, úředníka právního oddělení maďarských železnic v Budapešti, posléze hlavního rady Čs. státních železnic v Bratislavě. Matka byla Elena, rozená Hoffmannová³¹.

Studoval na gymnáziu v Budapešti a státní reálce v Bratislavě, v letech 1926–1930 na VUT v Brně, 1931–1934 na Přírodovědecké fakultě MU v Brně, kde souběžně s chemií studoval i astronomii. Roku 1934 absolvoval rigorózum z kosmické fyziky a zároveň byl promován jako RNDr. v oboru chemie. V roce 1936 založil spolu s Jozefom Papánkom, Kornelom Bezayom a Júliusom Krmešským Štefánikovu astronomickú spoločnosť a stal se jejím místopředsedou, později předsedou, až do jejího násilného zrušení³² v roce 1951. Od roku 1935 začal pracovat v Bratislavě jako bakteriolog na Ústave pre patologickú fyziológiu, histológiu a mikrobiológiu, od roku 1936 jako Městský smluvní chemik. Od roku 1939 působil jako vedoucí kontrolní a vývojové laboratoře v Továrni na káble, závod Gumon v Bratislavě, kde zavedl výrobu užitkových předmětů lisovaných z močovinoformaldehydových pryskyřic, které měly společný název Futurit. Po dobu SNP byl jako pracovník Povereníctva priemyslu SNR v Banské Bystrici zodpovědný za zavedení výroby a distribuci pečárenského droždí v povstaleckém území pro armádu a civilní obyvatelstvo. V roce 1943 byl přijat jako zastupující profesor na tvořící se Chemickú fakultu SVŠT, v roce 1946 byl jmenován řádným profesorem a založil a vedl Ústav chemickej technológie organických látok (později Katedru chemickej technológie organických látok) a v letech 1947–1949 byl děkanem Chemickej fakulty SVŠT v Bratislavě. Ve vědeckovýzkumné práci se zaměřoval na výzkum inhibičních procesů v technologii zpracovatelské úpravy makromolekulárních látek a technologii plastických hmot. Věnoval se inhibici volných radikálů, což vyústilo v první objev registrovaný na Slovensku (pořadové číslo 9 v Československu). Tento objev z roku 1977 nese název „Rozdielne vplyvy karcinogénov a nekarcinogénov na priebeh modelovej reakcie s radikálovým mechanizmom“. Jako první ve střední Evropě začal přednášet makromolekulární chemii a technologii, byl zakladatelem prvního odborného časopisu Chemické zvesti (později Chemical Papers) a v letech 1950–1962 jeho odpovědným a výkonným redaktorem^{33,34}. V roce 1952 byl vyznamenán čestným členstvím ČSCH.

Zemřel 6. května 1979 v Bratislavě.

ŠTEFAN BARICA

Předseda SCHS (1962–1969), spoluorganizátor Chemického sjezdu v Žilině (1963) a v Nitře (1968). Zasloužil se o rozvoj a činnost Odborné skupiny potravinářské chemie SCHS. Členem SCHS byl od jejího založení.

Štefan Barica se narodil roku 1915 v rodině pekaře Štefana Barici³⁵ ve Varině. Roku 1935 složil maturitu na Vyšší škole chemické, Štátnej čsl. priemyselnej školy v Banské Štiavnici³⁶ (obor hospodársko-chemický). Chemický inženýr, CSc., absolvent CHTF TU v Bratislavě, mikrobiolog, ředitel Výskumného ústavu liehovarov a konzervární v Bratislave (založeného roku 1958). Zabýval se problematikou potravinářské chemie, mechanizací a automatizací v potravinářské výrobě, zejména v konzervárenství a mrazírenství. Mimo jiné rozvíjel mikrobiální výrobu vitamínu B12. Přispíval do časopisu Věda a výzkum v průmyslu potravinářském a časopisu Biologia.

Působil řadu let jako místopředseda ČSCH. V roce 1966 byl vyznamenán Hanušovou medailí ČSCH.

Zemřel 24. února 1977 v Bratislavě.

JOZEF TOMKO

Předseda Slovenskej chemické společnosti po šest funkčních období (1969–1988). Byl členem Spolku chemiků Slováků od roku 1948, členem vzdělávací rady od roku 1950, od roku 1989 čestný předseda SCHS. V letech 1973–1989 byl též místopředsedou Československé chemické společnosti.

Jozef Tomko se narodil 12. prosince 1921 v Pavlovej Vsi, malé obci nedaleko Liptovského Mikuláše, kde v roce 1941 absolvoval reálné gymnázium. Následně nastoupil na vysokoškolské studium na Slovenskej technickej univerzite, Odbor chemicko-technologického inžinierstva, kde úspěšně absolvoval roku 1947 a roku 1950 tamtéž obhájil titul doktora technických věd (Dr.). V roce 1957 na Slovenskej akademii vied získal hodnost CSc. a roku 1969 titul DrSc. Po skončení vysokoškolského studia postupně pracoval ve Štátnych výskumných ústavoch poľnohospodárskych, Výskumnom ústave lučebných a farmaceutických závodov, Výskumnom ústave pre farmáciu a biochémiu a až do roku 1973 jako vedoucí vědecký pracovník Chemického ústavu SAV a souběžně též na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislavě (FaF UK), kde byl roku 1973 jmenován profesorem farmakognózie. Profesor Tomko byl od roku

1971 externím vedoucím Katedry farmakognózie a botaniky a od roku 1974 tuto funkci vykonával až do konce akademického roku 1986/1987 jako zaměstnanec FaF UK. V letech 1976–1980 byl proděkanem Fakulty pro vědeckou činnost. Do důchodu odešel v roce 1990.

Pracoval v chemii přírodních látek a léčiv, nejmě v oblasti opiátových, steroidních a pyrolinových alkaloidů, byl členem divize organické chemie IUPAC (1973–1977). Zasloužil se o činnost společnosti v odborných skupinách, o členstvo SCHS ve Federaci evropských chemických společností (FECS, 1970), o uspořádání celostátních chemických sjezdů v Banské Štiavnici a ve Vysokých Tatrách. Roku 1981 byl vyznamenán čestným členstvím ČSCH a roku 1966 též Hanušovou medailí ČSCH a mnoha dalšími cenami³⁷.

Prof. Tomko zemřel 20. února 2014 a je pochován v Bobrovcích³⁸.

ŠTEFAN TOMA

Štefan Toma³⁹ působil jako vědecký tajemník (1972–1988) a předseda Slovenskej chemické společnosti (1988–1990). Zasloužil se podstatnou měrou o rozvoj činnosti odborné skupiny Organická chemie.

Profesor Štefan Toma se narodil 11. září 1937 ve Velkých Uhercích, na středním Slovensku⁴⁰. Po absolvování středoškolského studia

v Prievidzi začal v roce 1955 studovat chemii na PriF UK v Bratislavě, kde studium v roce 1960 ukončil. Přijal místo asistenta na Katedře organické chemie PriF UK. Současně pokračoval v doktorandském studiu v oboru ferrocenových sloučenin pod vedením profesora Mikuláše Furdíka. Disertační práci obhájil roku 1966. V následujících letech pokračoval v práci v oboru organokovové chemie. Roku 1969 se habilitoval v oboru organické chemie. V letech 1970–1971 pracoval jako postdoktorandský spolupracovník u profesora Pausona na Strathclyde University v Glasgow. Velký doktorát obhájil roku 1982. Od roku 1983 byl řádným profesorem organické chemie na Katedře organické chemie PriF UK. Během své produktivní profesionální kariéry se zajímal také o sonochemii, fotochemii, mikrovlnné ozařování, iontové kapaliny a stereoselektivní katalýzu přechodovými kovy a organokatalýzu. Své výjimečné organizační schopnosti uplatnil Štefan Toma jako vedoucí Katedry organické chemie (1976–1995, 1999–2003), proděkan (1981–1986) a děkan UK FNS (1986–1991). Vědecká, pedagogická a organizační činnost profesora Tomy byla několikrát oceněna prestižními medaillemi, např. Zlatou medailí PriF UK, Zlatou medailí University Komenského, Zlatou medailí Slovenské chemické společnosti nebo roku 1985 Hanušovou medailí ČSCH⁴¹. RSC uznala jeho odborné kvality a udělila mu titul Chartered Chemist. V roce 2013 mu PriF UK udělila titul Emeritný profesor.

EBERHARD BORSIG

Předseda SCHS (1991–1996), aktivně udržoval kontakty s Českou chemickou společností.

Prof. Eberhard Borsig se narodil 28. listopadu 1936 v Humenném.

Chemický inženýr, absolvent CHTF SVŠT v Bratislavě (1960), vedoucí vědecký pracovník Ústavu polymérov SAV v Bratislavě (DrSc. 1991), profesor CHTF STU (1998), člen

Evropské polymerové federace (EPF).

Prof. Eberhard Ebo Borsig byl do roku 2001 vedoucím Oddelenia reakcií polymérov na Ústavu polymérov SAV. Byl odborníkem v oblasti přípravy a modifikací polymerů, jmenovitě v postupech přípravy polymerů radikálovou polymerací, byl spoluautorem odhalení principu živé radikálové polymerace, odborníkem na očkování polymerů v tuhé fázi, síťování polyolefinů a přípravu vzájemně proniknutých sítí za účelem zlepšení mechanických, fyzikálních a užitných vlastností polymerů. Zabýval se přípravou polypropylenových nanokompozitů a jejich využitím na přípravu vláken s novými vlastnostmi se sníženou hořlavostí, zvýšenou světelnou stabilitou aj.⁴²

Byl oceněn roku 2010 prestižní medailí H. F. Marka Rakouského výzkumného ústavu chemie a technologie a roku 2001 Hanušovou medailí ČSCH. Kromě toho získal bronzovou (1980), stříbrnou (1986) a zlatou medaili (1997) SCHS, stříbrnou medaili Dionýza Štúra od předsednictva SAV (1986), Národní cenu SR (1989). Roku 2008 byl jmenován emeritním profesorem STU.

Zemřel 29. dubna 2022 v Bratislavě.

DUŠAN BEREK

Dušan Berek⁴³ působil jako předseda SCHS (1996–1998 a 2003–2004). Jako předseda Národního komitétu chémie IUPAC pre Slovensko se zasloužil o rozšíření mezinárodních kontaktů Slovenskej chemickéj spoločnosti.

Narodil se 6. července 1938 v Zlatých Moravcích.

Chemický inženýr, absolvent CHTF SVŠT v Bratislavě (1960), vedoucí vědecký pracovník Ústavu polymérov SAV v Bratislavě (DrSc. 1991), docent CHTF STU (1999). Pracoval v odboru makromolekulární chemie a separačních metod, člen výboru FECS (1993–1996). Dušan Berek roku 1999 získal ocenění Vedec roka, v roce 2002 se stal Technológon roka. V roce 2004 byl zvolen za člena Učenej spoločnosti Slovenska.

Roku 1999 bol vyznamenaný Hanušovou medailí ČSCH, získal i řadu ocenění a medailí SCHS.

Zemřel 28. června 2022 v Bratislavě.

MARTA SALIŠOVÁ

Předsedkyně SCHS (1999–2000), předsedkyně Asociácie slovenských chemických a farmaceutických spoločností, organizátorka chemických olympiád a práce s mladými absolventy chemického studia na PriF UK. Zasloužila se podstatnou měrou o práci a rozvoj odborné skupiny SCHS Výučba chémie. Marta Sališová byla členkou Slovenskej chemickéj spoločnosti

od roku 1971. Jako členka předsednictva SCHS byla v roce 1997 zvolena za 1. místopředsedkyni.

Její rodným městem byl roku 1945 Liptovský Mikuláš-Okoličné, kde se narodila do rodiny Josefa a Marie, rozené Wallové, též z Okoličné.

Absolventka PriF UK v Bratislavě (1970). Vědeckou kariéru začala na Katedre organické chémie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, kde pracovala od roku 1970 jako asistentka a odborná asistentka a od roku 1993 povýšila na docentku organické chemie. Její učitelské aktivity byly zaměřeny především na přednášky a semináře z organické chemie a stereochemie a na vedení diplomových prací a na školení doktorandů. Ve své vědecké práci se věnovala problematice organokovových sloučenin, hlavně derivátů ferrocenu, stereoselektivní syntéze, resp. syntéze potenciálních antiangiogenik, a chirálních sloučeninám.

Odborná a organizační práce Marty Sališovej byla vícekrát odměněna. Byla držitelkou Stříbrné medaile UK (1998) a Stříbrné medaile UK PriF UK (2005). Za dlouholetý přínos SCHS jí byla udělena Zlatá medaile (2006) a čestné členství (2009). V roce 2003 jí ČSCH udělila čestné členství „za zásluhy o chemii a Českou společnost chemickou“ a v roce 2012 Cenu Viléma Baura za významný přínos k vysokoškolské výuce chemie a organizování účasti mladé generace slovenských a českých chemiků na odborných akcích, zejména Chemické olympiádě. Byla členkou redakční rady časopisu ChemZi a před tím více roků jeho předchůdce Bulletinu SCHS⁴⁴. Byla zástupkyní SCHS v ECTN.

Tragicky zahynula⁴⁵ dne 7. 11. 2016, kdy podle své dobré duše pomáhala druhým.

LITERATURA

1. Řápková R., Drašar P.: Chem. Listy 116, 631 (2022).
2. Drašar P.: Chem. Listy 115, 506 (2021).
3. Kratochvíl B., Drašar P.: Chem. Listy 115, 498 (2021).
4. Drašar P.: Chem. Listy 117, 41 (2023).

5. Drašar P., Chuchvalec P., Bělohav Z.: Chem. Listy 116, 614 (2022).
6. Drašar P.: Chem. Listy 117, 48 (2023).
7. Drašar P.: Chem. Listy 117, 244 (2023).
8. Drašar P.: Chem. Listy 117, 238 (2023).
9. Hanč O.: *100 let v Československé společnosti chemické, její dějiny a vývoj 1866–1966*. Academia, Praha 1966.
10. Anonym: Chem. Listy Vedu Prum. 37, 174 (1943).
11. Kopal S.: Chem. Listy Vedu Prum. 24, 19 (1930).
12. <http://archiv.sav.sk/inventare/inventar.php?lang=en&id=72&sig=uvod>, staženo 1. 11. 2022.
13. Procházka M.: <https://schems.sk/predsedia-schs/>, staženo 18. 9. 2023.
14. <http://vademezum.mua.cas.cz/vademezum/permalink?xid=90075F1AE4A011E78DB34437E66A1E83&scan=1#scan1>, staženo 1. 11. 2022.
15. <http://88.146.158.154:8083/000-05402.zip>, strana CZE0004D_5402_M_00053.JPG, staženo 1. 11. 2022.
16. <https://www.myheritage.cz/research/collection-1/myheritage-rodokmeny?itemId=798025001-1-500059&action=showRecord&recordTitle=Bohuslav+Nejedl%C3%BD>, staženo 1. 11. 2022.
17. <https://www.myheritage.cz/research/collection-1/myheritage-rodokmeny?itemId=624102521-1-506180&action=showRecord&recordTitle=Bohuslav+Nejedl%C3%BD>, staženo 1. 11. 2022.
18. Kábová H.: soukromé sdělení.
19. Nejedlý B.: Chem. Listy Vedu Prum. 31, 72 (1937).
20. Kopal S.: Chem. Listy Vedu Prum. 30, 124 (1936).
21. Čársky J.: Naša univerzita 65, január, 38 (2019).
22. <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be97f678-f13c-102f-8255-0050568c0263&scan=c134a1c934a9427f9d9f265b1e4c47cd>, staženo 1. 11. 2022.
23. https://www.academia.edu/16713323/Database_Graz_Medical_Faculty_1863_1918, staženo 1. 11. 2022.
24. Čársky J., Heřmanová D.: ChemZi 4, 56 (2009).
25. <https://www.myheritage.cz/research/collection-1/myheritage-rodokmeny?itemId=582859431-1-500023&action=showRecord&recordTitle=Johann+Franz+Buchtala%2C+Opapa>, staženo 1. 11. 2022.
26. Izakovičová M.: <https://www.vedatechnika.sk/SK/enoviny/PisaliDejinyVedy/Stranky/Jeden-z-prvych-predstavitelov-modernej-slovenskej-chemie.aspx>, staženo 1. 11. 2022.
27. Soják L., Sališová M., Čársky J.: *120. výročie narodenia chemika, pedagóga a organizátora slovenského vysokého školstva a vedy prof. Ing. Dr.techn. Františka Valentina (1892-1966)*, PpF UK Bratislava, 2012; <https://fns.uniba.sk/fileadmin/prif/fakulta/Prof-Frantisek-Valentin-autor-textu-L-Sojak-2012.pdf>, staženo 1. 11. 2022.
28. Uher M.: Chem. Papers 46, 141 (1992).
29. <https://reginazapad.rtv.s.sk/clanky/vyroci-historia/224283/spomienka-na-profesora-samuela-stankovianskeho>, staženo 1. 11. 2022.
30. Hutta M.: ChemZi 16, 35 (2020).
31. https://www.wikiwand.com/sk/Juraj_Ga%C5%A1per%C3%ADk, staženo 1. 11. 2022.
32. Uher M., Bakoš D., Hudec I.: ChemZi 2, 38 (2006).
33. https://sk.wikipedia.org/wiki/Juraj_Ga%C5%A1per%C3%ADk, staženo 1. 11. 2022.
34. Kolektiv: Chem. Zvesti 20, 95 (1966).
35. https://www.varin.sk/download_file_f.php?id=662583, staženo 1. 11. 2022.
36. Anonym: Výročná správa Štátnej Čsl. priemyselnej školy v Banskej Štiavnici za školský rok 1934–35. Grohman, Banská Štiavnica 1935.
37. Uher M.: ChemZi 10, 19 (2014).
38. <https://www.prolekare.cz/en/journals/czech-and-slovak-pharmacy/2021-6-11/spomienka-na-osobnosti-farmakognozie-129710?hl=cs>, staženo 1. 11. 2022.
39. <https://www.researchgate.net/profile/Stefan-Toma-2>, staženo 1. 11. 2022.
40. Zahradník P.: ChemZi 3, 346 (2007).
41. Šebesta R., Putala M.: Chem. Papers 67, 1 (2013).
42. <http://www.matnet.sav.sk/index.php?ID=773>, staženo 1. 11. 2022.
43. Anonym: J. Anal. Bioanal. Tech. 9, 40 (2018).
44. Gyepesová D.: ChemZi 12, 6 (2016).
45. Drašar P.: Chem. Listy 111, 88 (2017).

P. Drašar^a and V. Milata^b (^a *University of Chemistry and Technology, Prague, Prague, Czech Republic*, ^b *Slovak University of Technology, Bratislava, Slovakia*): **Chairmen of Slovak Chemists' Associations until the End of the 20th Century**

The article lists the presidents of Slovak chemists' associations from 1929 to the end of the 20th century.

Keywords: Presidents of Slovak chemists' organizations, Bohuslav Nejedlý, Jan Buchtala, František Valentin, Samuel Stankoviansky, Juraj Gašperík, Štefan Barica, Jozef Tomko, Štefan Toma, Eberhard Borsig, Dušan Berek, Marta Sališová

Užití tohoto díla se řídí mezinárodní licencí Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.cs>), která umožňuje neomezené využití, distribuci a kopírování díla pomocí jakéhokoliv média, za podmínky řádného uvedení názvu díla, autorů, zdroje a licence.